

BÁO CÁO SƠ BỘ

Kết quả khảo sát khu hệ động vật có vú, lưỡng cư và bò sát tại Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng, tỉnh Gia Lai

Kính gửi: Ban quản lý Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng.

Thực hiện nhiệm vụ khoa học thường niên đã được Ủy ban Phối hợp về Trung tâm Nhiệt đới Việt - Nga phê duyệt nhiệm vụ 1.15: “Nghiên cứu khu hệ thú nhỏ (Cát Tiên, Kon Chư Răng, Bidoup - Núi Bà)” và nhiệm vụ 1.16: “Nghiên cứu khu hệ lưỡng cư và bò sát (Cát Tiên, Kon Chư Răng, Bidoup - Núi Bà)”, được sự cho phép của Ban quản lý Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng, Trung tâm Nhiệt đới Việt - Nga đã cử đoàn cán bộ tiến hành khảo sát sinh thái tại Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng, từ ngày 9 tháng 8 đến ngày 26 tháng 8 năm 2022.

Sau khi kết thúc chuyến khảo sát, Trung tâm Nhiệt đới Việt - Nga báo cáo sơ bộ kết quả như sau:

1. Thành phần đoàn nghiên cứu

TT	Họ và tên	Học vị	Chuyên ngành	Đơn vị	Số hộ chiếu
1	1// Đinh Thế Dũng	TS	Động vật học	Viện sinh thái NĐ/ TTND Việt - Nga	
2	2// Trần Hữu Côi	TS	Động Vật học	Viện sinh thái NĐ/ TTND Việt - Nga	
3	Yuzefovich A.P.	ThS	Động vật học	Đại học Tổng hợp Moscow	76 4321131
4	Yushchenko P.V.	ThS	Lưỡng cư – Bò sát	Đại học Tổng hợp Moscow	75 0053999
5	Lái xe			Phòng HC-KT	

2. Địa điểm thực hiện

Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng (huyện K'Bang, tỉnh Gia Lai)

Toạ độ nghiên cứu: 14⁰28'22,15" N, 108⁰32'21,44" E; độ cao ~800 m so với mực nước biển.

3. Phương pháp nghiên cứu

3.1. Phương pháp nghiên cứu khu hệ lưỡng cư và bò sát

Việc khảo sát khu hệ lưỡng cư và bò sát được thực hiện hàng ngày vào buổi tối (từ 18h00 đến 24h00) trong điều kiện thường xuyên có lượng mưa lớn và nhiệt độ môi trường trung bình 19 - 20⁰C. Việc khảo sát được thực hiện tại 3 khu vực chính:

1. Xung quanh trạm kiểm lâm (hồ, suối, đất nông nghiệp, rừng thông, khu vực rừng bị tác động);
2. Rừng núi với độ cao từ 900 – 1050 m so với mặt nước biển;
3. Xung quanh thác K50 dọc theo sông (suối, rừng với đa phần là núi, rừng tre) với độ cao từ 800 – 900 m so với mặt nước biển.

Bên cạnh đó, 02 bẫy đường bằng xô và hàng rào đã được đặt tại khu vực đất nông nghiệp gần trạm kiểm lâm và tại phụ lưu sông. Với tổng số bẫy là 196 bẫy/ngày.

Các loài lưỡng cư và bò sát được quan sát trực tiếp. Đồng thời khảo sát các khu vực sinh sản của động vật lưỡng cư (các vùng nước đọng, suối và Phytotelma). Các loài lưỡng cư và bò sát được ghi nhận bằng máy ảnh Nikon D-610 với ống kính macro Nikon AF-S Micro NIKKOR 105. Nhiệt độ và độ ẩm của môi trường được đo bằng nhiệt kế và ẩm kế điện tử.

Để nghiên cứu sự phát triển của các loài lưỡng cư, 20 hồ nước được tạo ra trên đường cắt ngang với chiều dài 300m, hồ nước nhân tạo với kích thước 5x3m đã được thiết lập.

Mặt khác để nghiên cứu cấu trúc quần thể loài rắn lục (*Trimeresurus vogeli*) phương pháp đánh dấu Petersen Lincoln, thả và bắt lại. Việc bắt, đánh dấu và thả rắn được thực hiện trên một đoạn đường dài khoảng 4 km chạy qua Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng.

3.2. Phương pháp nghiên cứu khu hệ thú nhỏ

Việc khảo sát khu hệ thú nhỏ được thực hiện bằng phương pháp khảo sát theo tuyến. Trong quá trình khảo sát theo tuyến, hình ảnh của động vật được ghi nhận bằng máy ảnh Nikon D7100. Ngoài ra các bẫy sống, bẫy cóc đã được sử dụng. Việc đặt bẫy sống phù hợp với các phương pháp tiêu chuẩn: Bẫy sống của Shchipanov được đặt trên nền đất hơi dốc và các chỗ lõm nhỏ dọc theo các thanh dẫn, chẳng hạn như các khúc gỗ bị đổ hoặc rễ cây lớn. Đối với bẫy sống của Việt Nam (bẫy lồng) được đặt dọc theo các bờ suối, gốc cây, trên cây đổ, cây leo với độ cao nhỏ hơn 3m. Các bẫy cóc được đặt trên các thảm mục, cỏ với các vách ngăn cao 10cm tạo đường dẫn. Các bẫy được kiểm tra vào buổi sáng (9h00 đến 13h00). Để bẫy dơi, 5 tấm lưới với các kích thước khác nhau đã được sử dụng vào mỗi buổi chiều tối (18h00 đến 23h00). Ngoài ra hoạt động của dơi cũng được ghi lại bằng cách sử dụng máy dò tín hiệu định vị bằng tiếng vang.

4. Kết quả

4.1. Khu hệ lưỡng cư và bò sát

Thời gian nghiên cứu được thực hiện trong mùa mưa, nên đã ghi nhận được nhiều loài lưỡng cư trong mùa sinh sản. Trong đó phần lớn các loài được ghi nhận với các giai đoạn phát triển khác nhau của nòng nọc cùng với các tín hiệu giao phối. Tổng cộng trong thời gian nghiên cứu, đã ghi nhận được 41 loài lưỡng cư và bò sát. Trong đó bao gồm 26 loài lưỡng cư thuộc bộ không đuôi, 9 loài thằn lằn và 6 loài rắn. Trong đó, 4 loài ếch (bao gồm: *Xenophrys truongsonensis*, *Feihyla* cf. *palpebralis*, *Rohanixalus* cf. *hansenae* và *Microhyla aurantiventris*), 1 loài thằn lằn (*Acanthosaura* sp.) và 1 loài rắn (*Psammodynastes pulverchareus*) lần đầu tiên được ghi nhận loài *Microhyla aurantiventris* đại diện cho khu vực rừng (Trạm Lập, tỉnh Gia Lai). Trong các đường bẫy, triển vọng nhất là đường bẫy số 2 nằm trên ranh giới của những bụi cỏ voi và khu vực rừng bị tác động (gần trạm kiểm lâm). Tình trạng phân loại của một số loài ếch và rắn cần được làm rõ thông qua việc sử dụng các phân tích hình thái và phân tử.

Để nghiên cứu sự phát triển của các loài lưỡng cư, cần bổ sung thêm số lượng các hồ, các hồ nhân tạo ở các sinh cảnh khác nhau và cần kiểm tra chúng thường xuyên.

Theo kết quả nghiên cứu ban đầu về cấu trúc quần thể của *Trimeresurus vogeli*, quần thể loài này chưa bị đe dọa bởi các yếu tố bên ngoài. Đã ghi nhận được các cá thể có giới tính và độ tuổi khác nhau, không bắt gặp lại những cá thể đã được đánh dấu. Tuy nhiên để có kết quả chính xác hơn cần có những nghiên cứu tiếp theo về cấu trúc quần thể của loài rắn lục này.

Cùng với kết quả nghiên cứu được thực hiện bởi Poyarkov N.A và Yushchenko P.V theo chuyến khảo sát của Trung tâm Nhiệt đới Việt – Nga vào thời gian từ 7/6 đến 24/6/2022, tổng số động vật lưỡng cư – bò sát của Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng đã lên tới 53 loài, trong đó 13 loài lần đầu tiên được ghi nhận có mặt tại Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng. Điều này cho thấy mức độ đa dạng về khu hệ động vật lưỡng cư – bò sát của Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng sẽ còn cao hơn nữa. Cần có thêm các nghiên cứu toàn diện về sự đa dạng, cấu trúc của các quần xã lưỡng cư – bò sát trong Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng và các khu vực lân cận thuộc vùng Tây Nguyên của Việt Nam. Ngoài ra cũng cần có những nghiên cứu về mối quan hệ sinh thái và mức độ hoạt động của các loài động vật bò sát trong khu vực.

Danh sách các loài lưỡng cư và bò sát đã bắt gặp trong hai chuyến khảo sát tại Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng, được trình bày dưới đây.

Stt	Tên khoa học	Tên Việt Nam
	AMPHIBIA	LỚP LƯỠNG CƯ
	ANURA	BỘ KHÔNG ĐUÔI
	BUFONIDAE	HỌ CỐC
1	<i>Ingerophrynus galeatus</i>	Cóc rừng
2	<i>Duttaphrynus melanostictus</i>	Cóc nhà
	MEGOPHRYIDAE	HỌ CỐC BÙN
3	<i>Ophryophryne hansii</i>	Cóc núi hansii
4	<i>Leptobranchella sp</i>	-
5*	<i>Xenophrys truongsoneensis</i>	Cóc sừng trường sơn
	DICROGLOSSIDAE	HỌ ẾCH NHÁI THỰC
6	<i>Limnonectes poilani</i>	-
7	<i>Limnonectes kiziriani</i>	-

8	<i>Fejervarya limnocharis</i>	Ngoé
	MICROHYLIDAE	HỌ NHÁI BẦU
9 *	<i>Microhyla aurantiventris</i>	-
10	<i>Microhyla daklakensis</i>	-
11	<i>Microhyla berdmorei</i>	-
12	<i>Microhyla butleri</i>	Nhái bầu bút lơ
13 *	<i>Microhyla mukhlesuri</i>	-
	RANIDAE	HỌ ÉCH NHÁI
14	<i>Papurana attigua</i>	-
15	<i>Odorrana banaorum</i>	Ếch xanh bana
16	<i>Amolops spinopectoralis</i>	Ếch lưng gai
17	<i>Rana johnsi</i>	Hiu hiu
18	<i>Sylvirana annamitica</i>	-
	RHACOPHORIDAE	HỌ ÉCH CÂY
19	<i>Kurixalus banaensis</i>	Nhái cây bà nà
20	<i>Polypedates cf. megacephalus</i>	Ếch cây mép trắng
21	<i>Polypedates cf. mutus</i>	-
22	<i>Rhacophorus annamensis</i>	Ếch cây trung bộ
23	<i>Rhacophorus rhodopus</i>	Ếch cây boi màng đỏ
24	<i>Rhacophorus robertingeri</i>	Ếch cây cựa
25*	<i>Rhacophorus kio</i>	-
26	<i>Theلودerma auratum</i>	-
27*	<i>Feihyla cf. palpebralis</i>	Nhái cây mí
28*	<i>Rohanixalus hansenae</i>	-
29	<i>Philautus abditus</i>	Nhái cây đóm ản
	REPTILIA	LỚP BÒ SÁT
	SAURIA*	THẦN LẶN
	AGAMIDAE	HỌ NHÔNG
30	<i>Acanthosaura nataliae</i>	-
31 *	<i>Acanthosaura sp.</i>	Nhông vảy
32	<i>Draco maculatus</i>	Thần lằn bay đóm
33	<i>Physignathus cocincinus</i>	Rồng đất
34	<i>Bronchocela cf. smaragdina</i>	-
35 *	<i>Calotes cf. bachae</i>	Nhông xám nam bộ
	GEKKONIDAE	HỌ TẮC KÈ
36	<i>Gekko gecko</i>	Tắc kè
37	<i>Hemidactylus frenatus</i>	Thạch sùng
38	<i>Cyrtodactylus cf. gialaiensis</i>	-
39	<i>Cyrtodactylus cf. taynguyenensis</i>	-
	LACERTIDAE	HỌ THẦN LẶN
40	<i>Takydromus sexlineatus</i>	Liu điu chỉ
	SCINCIDAE	HỌ THẦN LẶN BÓNG

41	<i>Sphenomorphus cf. sheai</i>	Thằn lằn phê – nô shea
42	<i>Sphenomorphus indicus</i>	-
43	<i>Sphenomorphus cf. buenloicus</i>	-
44	<i>Scincella sp.</i>	-
	SERPENTES	RẮN
	COLUBRIDAE	HỌ RẮN NƯỚC
45	<i>Ahaetulla prasina</i>	Rắn roi thường
46*	<i>Boiga quangxiensis</i>	-
47*	<i>Oligodon cf. culaochamensis</i>	-
48*	<i>Lycodon paucifasciatus</i>	-
49*	<i>Coelognathus flavolineatus</i>	-
	NATRICIDAE	HỌ NATRICIDAE
50	<i>Rhabdophis siamensis</i>	-
	LAMPROPHIIDAE	HỌ LAMPROPHIIDAE
51*	<i>Psammodynastes pulverulentus</i>	Rắn hổ mang đất nâu
	VIPERIDAE	HỌ RẮN LỤC
52	<i>Ovophis cf. monticola</i>	Rắn lục núi
53	<i>Trimeresurus vogeli</i>	-

Ghi chú: Tên Việt Nam chỉ mang tính chất tham khảo; *: Loài lần đầu ghi nhận tại Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng

4.2. Khu hệ động vật có vú

Với tổng số 18 ngày thực hiện khảo sát, trong điều kiện bắt đầu vào mùa mưa đã ảnh hưởng không nhỏ đến tần suất bắt gặp trong quá trình khảo sát theo tuyến. Đồng thời nó cũng ảnh hưởng đến việc đặt bẫy, kiểm tra bẫy và những kết quả thu được. Hệ động vật có vú của Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng rất phong phú và đa dạng, nhiều loài được ghi nhận lần đầu tiên tại khu vực Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng nói riêng và Tây Nguyên nói chung thông qua các chuyến khảo sát.

Trong quá trình khảo sát theo tuyến đã ghi nhận được sự có mặt của cu li nhỏ (*Nycticebus pygmaeus*), Cây vòi mốc (*Paguma larvata*), cây (*Melogale sp.*) sóc bay bé (*Hylopetes spadiceus*), chuột núi (*leopodalmys sp.*) và chuột nhắt cây (*Chiropodomys gliroides*).

Đối với việc đặt bẫy ảnh với tổng số 5 bẫy được đặt 16 ngày liên tục đã ghi nhận được hình ảnh của 4 loài động vật có vú cùng với những tập tính hoạt động của chúng. Trong đó có 01 loài thuộc giống chồn (*Melogale sp.*), loài 2 loài thuộc bộ

gặm nhấm (sóc bụng đỏ - *Callosciurus erythraeus* và giống chuột cây - *chiromyscus* sp.) và loài dơi - *Tupaia belangeri* thuộc bộ nhiều răng.

30 bẫy sống được đặt ở 3 tuyến (mỗi tuyến 10 bẫy) cắt ngang các sinh cảnh khác nhau, đã ghi nhận được 05 loài gặm nhấm trong đó 01 loài thuộc họ sóc (*Sciuridae*), 02 loài thuộc họ sóc cây (*Callosciurinae*) và 02 loài thuộc họ chuột (*Muridae*). Bên cạnh đó cũng xác định được sự có mặt của 02 loài thuộc bộ thú ăn côn trùng.

Đối với dơi đã ghi nhận được 17 loài trong đó có 11 loài lần đầu tiên ghi nhận tại Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng và đáng chú ý là 3 loài: *Rousettus leschenaultii*, *Rousettus luctus* và *Miniopterus fuliginosus*, lần đầu tiên ghi nhận trên cao nguyên Gia Lai – Kon Tum. Riêng khu vực thác K50 với đặc điểm các hang động, hốc đá gần thác, khu hệ động vật không đặc trưng cho những vùng khác của khu bảo tồn, và bao gồm ít nhất 7 loài. Tình trạng phân loại và xác định một số loài dơi đòi hỏi tiếp tục nghiên cứu chi tiết về hình thái và phân tích các dữ liệu di truyền phân tử.

Từ những kết quả thu được trong thời gian khảo sát cùng với kết quả khảo sát của Trung tâm Nhiệt đới Việt – Nga từ 7/06/2022 đến 24/06/2022, với những đặc điểm hình thái đã ghi nhận được tổng số 42 loài động vật có vú, kết quả được trình bày dưới đây:

Danh mục các loài động vật có vú tại Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng

Stt	Tên khoa học	Tên Việt Nam
	SCANDENTIA	BỘ NHIỀU RĂNG
	TUPAIIDAE	HỌ ĐÒI
1	<i>Tupaia belangeri</i>	Đôi
	PRIMATES	BỘ LINH TRƯỞNG
	LORIDAE	HỌ CU LI
2	<i>Nycticebus pygmaeus</i>	Cu li nhỏ
	SORICOMORPHA	BỘ ĂN SÂU BỌ
	SORICIDAE	HỌ CHUỘT CHÙ
3	<i>Crocidura cf. attenuata</i>	Chuột chù đuôi đen
4	<i>Crocidura cf. phanluongi</i>	-
5	<i>Crocidura tanakae</i>	-
	TALPINAЕ	HỌ CHUỘT CHŨI

6	<i>Euroscaptor parvidens</i>	Chuột chũi răng nhỏ
	CHIROPTERA	BỘ DỜI
	PTEROPODIDAE	HỌ DỜI QUẢ
7	<i>Rousettus leschenaulti</i>	Dơi cáo nâu
8	<i>Macroglossus sobrinus</i>	Dơi ăn mật hoa lớn
	RHINOLOPHIDAE	HỌ DỜI LÁ MŨI
9	<i>Rhinolophus luctus</i>	Dơi lá lớn
10	<i>Rhinolophus cf. luctus</i>	Dơi lá lớn
11	<i>Rhinolophus affinis</i>	Dơi lá đuôi
12	<i>Rhinolophus pearsonii</i>	Dơi lá mũi péc – xôn
13	<i>Rhinolophus cf. Pusillus</i>	Dơi lá mũi nhỏ
	HIPPOSIDERIDAE	DỜI NẾP MŨI
14	<i>Hipposideros gentilis</i>	Dơi nếp mũi nâu
15	<i>Hipposideros cf. gentilis</i>	Dơi nếp mũi nâu
	VESPERTILIONIDAE	HỌ DỜI MUỖI
16	<i>Miniopterus cf. fuliginosus</i>	Dơi cánh dài châu á
17	<i>Pipistrellus javanicus</i>	Dơi muỗi xám
18	<i>Murina eleryi</i>	-
19	<i>Murina huttoni</i>	Dơi mũi ống nhỏ
20	<i>Harpiocephalus harpia</i>	Dơi mũi ống cánh lông
21	<i>Myotis rufoniger</i>	-
22	<i>Myotis siligorensis alticrantatus</i>	Dơi tai sọ cao
23	<i>Scotomanes ornatus</i>	Dơi đóm hoa
	CARNIVORA	BỘ ĂN THỊT
	MUSTELIDAE	HỌ CHỒN
24	<i>Mustela cf. kathiah</i>	Triết bụng vàng
25	<i>Melogale sp.</i>	-
26	<i>Melogale cf. personata</i>	Chồn bạc má nam
	VIVERRIDAE	HỌ CÂY
27	<i>Paguma larvata</i>	Cây vòi mốc
	RODENTIA	BỘ Gặm NHÁM
	SCIURIDAE	HỌ SÓC
28	<i>Hylopetes spadiceus</i>	Sóc bay bé
29	<i>Hylopetes alboniger</i>	Sóc bay đen trắng
	CALLOSCIURINAE	PHÂN HỌ SÓC CÂY
30	<i>Callosciurus erythraeus</i>	Sóc bụng đỏ
31	<i>Dremomys rufigenis</i>	Sóc mõm hung
32	<i>Menetes berdmorei</i>	Sóc vằn lưng
33	<i>Tamiops maritimus</i>	Sóc chuột hải nam
	MURIDAE	HỌ CHUỘT
34	<i>Chiromyscus gliroides</i>	Chuột nhắt cây
35	<i>Leopoldamys revertens</i>	-

36	<i>Leopoldamys sp.</i>	Chuột núi
37	<i>Chiromycus langbianis</i>	Chuột Lang-bi-an
38	<i>Niviventer mekongis</i>	Chuột Mê Kông
39	<i>Niviventer tenaster</i>	Chuột núi đông dương
40	<i>Maxomys surifer</i>	Chuột xu ri
41	<i>Maxomys moi</i>	Chuột xu ri lông mềm
42	<i>Rattus nitidus</i>	Chuột bóng

Ghi chú: Tên Việt Nam chỉ mang tính chất tham khảo

5. Kết luận

Được sự đồng ý, tạo điều kiện giúp đỡ và quan tâm của Ban quản lý Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng, đoàn cán bộ nghiên cứu khoa học của Trung tâm Nhiệt đới Việt - Nga đã thực hiện khảo sát sơ bộ về khu hệ động vật có vú và lưỡng cư – bò sát theo kế hoạch. Tuy nhiên, chuyến khảo sát được diễn ra trong thời gian ngắn, chưa phản ánh hết sự đa dạng của khu hệ động vật của rừng. Cần có những chuyến khảo sát bổ sung để khẳng định sự đa dạng sinh học cho Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng nói riêng và khu vực Tây Nguyên nói chung.

Qua đây, Trung tâm Nhiệt đới Việt - Nga xin chân thành cảm ơn Ban quản lý Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng đã hỗ trợ, giúp đỡ cho đoàn công tác hoàn thành tốt nhiệm vụ.

6. Kiến nghị

Để tiếp tục các nghiên cứu sâu về đa dạng sinh học, cấu trúc quần xã, quần thể động vật có vú và động vật lưỡng cư – bò sát tại Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng, Trung tâm Nhiệt đới Việt - Nga đề nghị Ban quản lý Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng tiếp tục ủng hộ và tạo điều kiện trong thời gian tới.

Nơi nhận:

- Như trên;
- P.CT, P.KHKH;
- Lưu: VT, VST. D5.

TL. TỔNG GIÁM ĐỐC *re/bh*

VIỆN TRƯỞNG

VIỆN SINH THÁI NHIỆT ĐỚI

Đại tá Nguyễn Đăng Hội